

امام خمینی، اساس و معیار انقلاب است

گزارش رونمایی از نسخه سوم نرم افزار مجموعه آثار حضرت امام خمینی (ره)

به کوشش: هیئت تحریریه فصلنامه ره آورد نور

اشاره

در سالروز میلاد باسعادت امام علی بن موسی الرضا (ع) و در آستانه سی و چهارمین سالگرد رحلت بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف)، مراسم رونمایی از نسخه سوم نرم‌افزار «مجموعه آثار امام خمینی (ره)» روز هشتم خردادماه ۱۴۰۲ شمسی، با حضور مسئولان مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی، در حسینیه جماران تهران برگزار شد.

در این جلسه، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی کمساری، مدیر مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی؛ حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدحسین بهرامی، رییس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی؛ حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر اکبر راشدی‌نیا، معاون پژوهش مرکز نور و حجت‌الاسلام والمسلمین سید حسن خمینی، تولید محتوای محترم حرم مطهر امام خمینی و مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام، به ایراد سخن پرداختند. در ادامه، گزارشی از مهم‌ترین مطالب مطرح‌شده توسط سخنرانان این مراسم، از نظر می‌گذرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی کمساری

راهبردهای پیش رو در مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام (ره)

در مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، از گذشته، دو راهبرد اساسی در حوزه برنامه‌های مؤسسه همواره مد نظر بوده است. البته در دوره جدید، این دو راهبرد قدری پُررنگ‌تر و جدی‌تر شده است.

راهبرد اول، تعامل و ارتباط با همه بخش‌ها و نهادها و سازمان‌های نظام است که توصیه اکید تولید معضم مؤسسه هم بوده است و بحمدالله، ظرفیتی هم در قانون، در ماده ۱۳۷ احکام دائمی برنامه توسعه کشور به وجود آمده و مؤسسه با این ظرفیت، این راهبرد را به طور جدی جلو می‌برد. تا به حال، تفاهم‌نامه‌های متعددی را با سازمان‌ها و نهادها و وزارتخانه‌های مختلف منعقد کردیم؛ از جمله، تفاهم‌نامه‌ای که سال گذشته با مرکز نور منعقد شد.

راهبرد دوم که در مؤسسه مورد توجه و تأکید جدی قرار دارد، موضوع فراهم‌آوری زمینه عمومی کردن دستاوردها، تولیدات و فعالیت‌های مؤسسه است؛ یعنی فضایی فراهم بشود تا همه کسانی که می‌خواهند از تولیدات و دستاوردهای مؤسسه استفاده نمایند، بتوانند با کمترین هزینه و در کوتاه‌ترین زمان، به آن دست پیدا کنند.

پس، تسهیل دستیابی به آثار حضرت امام، یک راهبرد است. ما در ملاقات‌های مختلفی که با برخی افراد از جمله با محققان مراکز حوزوی داشتیم، نظرشان این بود که آثار حضرت امام، سهل‌الوصول نیستند؛ مثلاً یک دانشجو بخواهد در تحقیقاتش به سرعت به نظر امام دست پیدا کند، امکان استفاده از منابع تقریباً برایش فراهم نیست؛ درحالی‌که مؤسسه در طول سال‌های قبل، منابع بسیار ارزشمندی را در حوزه‌های پژوهشی و علمی، اعم از کتاب و مقاله، منتشر کرده است؛ چه آثار خود حضرت امام و چه پژوهش‌هایی که مرتبط با حضرت امام است. اینها منابع بسیار ارزشمندی است که در طول سی سال گذشته، با همت و تلاش و مجاهدت مدیران و همکاران مؤسسه فراهم شده است. در واقع،

دکتر کمساری:

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام در گذشته ملاحظاتی داشت که در زمان خودش هم این ملاحظات درست بود؛ اما در دوره جدید، با ارائه‌ی طریقی که یادگار حضرت امام بیان کردند، بنا شد که این امکان فراهم شود تا مخاطبان به راحتی از آثار حضرت امام استفاده نمایند. برنامه‌ای که امروز رونمایی می‌شود، در راستای همین سیاستی است که دسترسی کاربران، محققان و پژوهشگران را به آثار حضرت امام خمینی (ره) تسهیل کند

یعنی ایجاد دانشنامه امام خمینی به صورت الکترونیکی. این ویکی، با یازده هزار و دویست شصت و هفت صفحه، بارگذاری شده که هم‌اکنون فعال است و بسیار پُر بازدید و مورد استقبال مخاطبان است.

نرم‌افزار مجموعه آثار امام خمینی(ره)

دومین کار ما، آن چیزی است که امروز شاهد رونمایی آن هستیم و در واقع، یک ضلع از اضلاع راهبرد کلان مؤسسه به شمار می‌رود. نسخه قبل این برنامه، شامل ۷۶ عنوان کتاب در ۱۶۴ جلد بود؛ اما امروز نسخه جدید، شامل ۱۷۰ عنوان را در ۳۸۴ جلد است. علاوه بر اینکه آثار مرحوم حاج آقا مصطفی خمینی هم در این نرم‌افزار جدید گنجانده شده است.

یکی از کارها ارزشمندی که در سال‌های گذشته در مؤسسه انجام شد، انتشار آثار موضوعی حضرت امام تحت عنوان «تبیان» بود که در این برنامه، این آثار موضوعی نیز ارائه شده است و به‌نوعی محصول ما را کامل کرده است.

به هر حال، با لطف خدا و با دعا و عنایت حضرت امام و با همکاری و مدد همه علاقه‌مندان به حضرت امام، این گام‌ها در بخش پژوهشی مؤسسه برداشته شده و استمرار خواهد داشت و

یک گنج قابل اتکا و ارزشمند است؛ اما دسترسی به این منابع، با سرعت و سهولت فراهم نبود؛ درحالی‌که مورد درخواست هم بود.

برای دسترس‌پذیر کردن آنها، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام در گذشته ملاحظاتی داشت که در زمان خودش هم این ملاحظات درست بود؛ اما در دوره جدید، با ارائه طریقی که یادگار حضرت امام بیان کردند، بنا شد که این امکان فراهم شود تا مخاطبان به‌راحتی از آثار حضرت امام استفاده نمایند. برنامه‌ای که امروز رونمایی می‌شود، در راستای همین سیاستی است که دسترسی کاربران، محققان و پژوهشگران را به آثار حضرت امام خمینی(ره) تسهیل کند.

ویکی امام خمینی(ره)

کارهای دیگری هم در این حوزه انجام شده است؛ از جمله در یکی دو سال اخیر، معاونت پژوهشی دو کار دیگر نیز در همین راستا به سامان رسانده است. یکی، بحث ویکی‌های موجود از اندیشه حضرت امام است که کار ارزشمندی شده و توسط گروهی از محققان حوزوی در قم زیر نظر دفتر قم، دو هزار و پنجاه مقاله در ویکی شیعه و ویکی فقه از اندیشه‌های امام، در حوزه‌های: اخلاق، تفسیر، عرفان، منطق، فلسفه، کلام و فقه تولید و بارگذاری شده است. ویکی امام را سال گذشته مستقلاً شروع کردیم؛ این کار،

به تدریج شاهد برگزاری برنامه‌های رونمایی از اقدامات ارزشمند در این زمینه هستیم.

در دوره جدید، علاوه بر اینکه رویکرد مؤسسه را به سوی فعالیت‌های ترویجی، فرهنگی، هنری و اجتماعی برده‌ایم، تلاش شده که نه تنها از مزیت پژوهشی مؤسسه کاسته نشود، بلکه بر گستره حجم و دامنه فعالیت‌ها افزوده شود. اینها نمونه‌هایی از کارهاست که انجام شده و ان‌شاءالله اقدامات دیگری نیز در دست انجام هست.

جا دارد که مجدداً از همکاری بسیار ارزشمند دوستانمان در مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور، تشکر کنم؛ به ویژه از برادر بسیار عزیز و فاضلمان، حجت‌الاسلام والمسلمین حاج آقای بهرامی و نیز معاونان محترمشان و کارشناسان محترم آن مرکز. ان‌شاءالله این رویه در همکاری ادامه داشته باشد و بقیه کارها نیز به توفیق الهی با همین سرعت و کیفیت انجام شود. از همکاران خودم در معاونت پژوهشی نیز تشکر می‌کنم. همچنین، از دوستانمان در مؤسسه چاپ و نشر عروج که در بحث انتشار آثار امام تاکنون زحمات فراوانی کشیده‌اند و همچنان مشغول فعالیت هستند...

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدحسین بهرامی عظمت امام خمینی(ره)

... در باب بزرگی و بزرگواری حضرت امام و اندیشه‌ها و اقدامات ایشان، به‌خصوص در چنین فضایی و در چنین جمعی، شاید جا نداشته باشد بنده بخواهم نکته‌ای را عرض کنم؛ ولی چون در این حسینیه و در این فضا هستیم، بنده خاطره خودم را مرور می‌کنم که در ایام نوجوانی همراه با مرحوم ابوی خود و بزرگ‌ترهای دیگری در این حسینیه حاضر شدیم. آن چیزی که در عالم کودکی در ذهن من خیلی پُررنگ نقش بسته، احساس بزرگ‌ترهای ما بعد از اتمام سخنرانی و تشریف بردن حضرت امام(رحمت الله علیه) بود که خاطر من هست بعضی از ایشان با صدای بلند گریه می‌کردند؛ به دلیل حس و شور و حالی که به موجب فرمایشات امام به ایشان دست داده بود. امروز ما وقتی با سؤالات و شبهات و ذهنیت‌های نسل جوان و حتی محققان خارج از کشور مواجه می‌شویم، قطعاً این حس به ما دست می‌دهد که با وجود زحمات فراوانی که کشیده شده، ما همچنان راه دراز و وظیفه سنگینی در قبال اندیشه‌های حضرت امام و آثار باقیمانده و فرمایشات ایشان و ارائه سیره عملی و منش ایشان به جامعه امروز داریم که باید وظایف خودمان را در حد توان انجام بدهیم.

نقش مرکز تحقیقات کامپیوتری در پژوهش‌های علمی ما در مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور، وظیفه‌ای را به عهده داریم و آن هم تسهیل دسترسی محققان به منابع و متون و کمک به انجام پردازش‌های علمی و توسعه علوم اسلامی است و اینکه بتوانیم آثار و اندیشه‌های مفاخر جهان اسلام و جهان تشیع را در اختیار محققان قرار بدهیم. امروز دیگر شاید این توضیح نیاز نباشد که چنین اقداماتی، جز از مسیر عرضه دیجیتال این منابع، انتشار مناسب خودش را پیدا نمی‌کند. ما امروز بزرگانی داریم که آثارشان به صورت دیجیتال به شکل مناسب عرضه نشده و بعضی وقت‌ها در پیرامون خودشان در بین علاقه‌مندان خودشان، آن گونه که باید مورد استفاده و مورد استشهاد و مورد توجه نیستند؛ چون چیزی که امروز حتی در حوزه سنتی قم هم شکل گرفته، این است که محققان عمدتاً برای انجام کارهای پژوهشی‌شان، متکی به منابع دیجیتال هستند.

دکتر کمساری:

نسخه قبل این برنامه، شامل ۷۶ عنوان کتاب در ۱۶۴ جلد بود؛ اما امروز نسخه جدید، شامل ۱۷۰ عنوان در ۳۸۴ جلد است. علاوه بر اینکه آثار مرحوم حاج آقا مصطفی خمینی هم در این نرم‌افزار جدید گنجانده شده است.

یکی از کارها ارزشمندی که در سال‌های گذشته در مؤسسه انجام شد، انتشار آثار موضوعی حضرت امام تحت عنوان «تبیان» بود که در این برنامه، این آثار موضوعی نیز ارائه شده است و به‌نوعی محصول ما را کامل کرده است

حضرت امام شناختیم؛ آنهایی که حضرت امام بر آنها صحنه گذاشت؛ مثل: مقام معظم رهبری، شهید مطهری و دیگر بزرگانی

دکتر راشدی‌نیا:

معیار و ملاک انقلاب اسلامی، حضرت امام است و صورت علمی امام نیز در آثار علمی حضرت امام مندرج است و اگر بخواهیم جنبه‌های علمی را بینیم و یا بفهمیم آنچه در اخلاق اتفاق می‌افتد، با آنچه امام فرموده، مطابق هست یا خیر، باید به این آثار و آنچه از امام رسیده، مراجعه کنیم و بفهمیم که چقدر صحیح است و در واقع، این انقلاب، مسیر درستی را می‌پیماید یا نه

آنچه عرض شد، مربوط به فضای داخلی ماست؛ اما در فضای خارج از کشور، طبیعتاً رساندن این منابع و در اختیار قرار دادن آنها، به مراتب سخت‌تر و دشوارتر است. ما مفتخریم خداوند این توفیق را به همکاران بنده داده که محصولاتتی که در مرکز تولید شده، در حوزه علوم اسلامی و نشر آثار بزرگان، محل اتکای محققان، چه در مجموعه حوزه علمیه و چه در مراکز دانشگاهی و یا در مراکز خارج از کشور است. امروز بانک اطلاعات‌های برخطی مثل پایگاه کتابخانه دیجیتال نور و یا پایگاه مجلات تخصصی نور که مجلات تقریباً از صدویست سال پیش تاکنون را جمع کرده است و سایر مواردی که در قالب بانک‌های اطلاعاتی عرضه شده، علاوه بر حوزه‌های علمیه و مراکز دانشگاهی کشور، در بسیاری از مراکز دانشگاهی و علمی دنیا مورد استفاده و استشهاد است. امروزه تعداد قابل توجهی از دانشگاه‌هایی که رشته‌های شرق‌شناسی و شیعه‌شناسی دارند، مطالعاتشان را بر پایه این منابع دیجیتال انجام می‌دهند.

تولید آثار مرتبط با حضرت امام(ره)

با این توضیح، وظیفه‌ای که ما در قبال تراث اسلامی داریم، حتماً به مراتب بیشتر آن را در قبال آثار و اندیشه‌های حضرت امام(ره) داریم. ما تشیع و اسلام ناب را از زبان حضرت امام و افراد پیرامون

که اندیشه دینی ما در عصر حاضر، بر اساس آثار و اندیشه‌های آنها شکل گرفته است. از این جهت، همیشه دنبال این بودیم و هستیم که بتوانیم وظیفه خودمان را به حضرت امام و نشر آثار حضرت امام به نیکوترین شکل ادا کنیم و بتوانیم آثار ایشان را در بهترین شکل و قالب، به مخاطبان عرضه کنیم.

خداوند این توفیق را به ما داده بود که حدود پانزده سال پیش، نسخه اول مجموعه آثار حضرت امام را منتشر کردیم که بحمدالله، از آثار نسبتاً پرمخاطب و پرمراجعه مرکز نور بود. حدوداً دو یا سه سال بعد از تولید نسخه اول این نرم‌افزار، نسخه دوم با آن بخشی از مجموعه تبیان که آماده شده بود، تبدیل به یک نرم‌افزار شد و در دسترس مخاطبان قرار گرفت. امروز بحمدالله با همکاری عزیزان مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام و با نظر مساعد تولیت محترم، این امکان برای ما فراهم شد که سومین نسخه را هم با قابلیت‌ها و ویژگی‌های کاربردی تولید و عرضه کنیم.

در این نسخه، هم مجموعه آثار امام عرضه شد و هم نسخه‌ای از مجموعه آثار امام که در قالب موسوعه توسط مؤسسه تنظیم و نشر ارائه شده بود، در کنار نسخه‌های قبلی ارائه گردید. با توجه به اینکه محققان گاهی به نسخه‌های قبلی ارجاع می‌دهند و یا به نسخه جدید ارجاع می‌دهند، اینکه هر دو نسخه در اختیار باشد، برای ما موضوعیت داشت. در این نسخه، تلاش شد تقریرات جدیدی که از آثار حضرت امام منتشر شده، همه آنها گردآوری شود و در این مجموعه موجود باشد. آثار مرتبط با امام نیز هر آنچه مورد تأیید بود و در مورد تاریخ حیات و اندیشه‌های حضرت امام بود، در این نسخه گنجانده شد. مجموعه تبیان هم به صورت کامل در آن گنجانده شد. ترجمه‌ها و شروحاتی که از آثار حضرت

امام موجود بود، آنها هم در این نرم‌افزار آمده و در پایان هم آثار مرحوم حاج آقا سید مصطفی خمینی هم گردآوری شد. با این وصف، این نرم‌افزار شامل یک مجموعه جامع برای معرفی اندیشه دینی، تفکر اسلامی و گزارش اقدامات عملی حضرت امام و بیانات ایشان است. در واقع، آنچه در توان ما بود و در همکاری با مؤسسه تنظیم و نشر می‌توانستیم گردآوری کنیم، در رشته‌های مختلف: فقه، اصول، فلسفه، عرفان، کلام، تفسیر، اخلاق و سیاست، همه اینها در قالب یک نرم‌افزار عرضه شد.

همین طور که بیان شد، علاوه بر عرضه در نرم‌افزار، در بانک‌های اطلاعاتی بر خط ما، مثل کتابخانه دیجیتالی نور نیز این اطلاعات ارزشمند در اختیار است و در سطح کشور و جامعه علمی داخل و خارج از کشور، قابل استفاده و بهره‌برداری است.

البته اینها مربوط به حوزه تخصصی عرضه آثار امام است؛ در حوزه عمومی هم فرمودند که اقداماتی در حال انجام است که امیدواریم آنها هم پرتوان و پرحجم ادامه پیدا کند و ما بتوانیم به‌خوبی از عهده وظیفه‌ای که در قبال حضرت امام داریم، برآییم و در حقیقت، حضرت امام و شهدای بزرگوار، دعاگوی ما باشند که بتوانیم به وظیفه خودمان به‌شایستگی عمل کنیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر اکبر راشدی نیا

امام خمینی(ره)، انسانی الهی بود

سخن گفتن در این مکان مقدس، برای مثل حقیر شاید خیلی سخت باشد. این مکان، یادآور وجود مبارک آن انسان الهی است که یک زمانی کلام ایشان در جای‌جای این مکان طنین می‌انداخت. ابن‌عربی در باب چهارم یا پنجم فتوحات می‌گوید: وقتی نفوس قویه در جایی حضور دارند، یک اثری در آنجا ایجاد می‌کنند که

دکتر بهرامی:

ما در مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور، وظیفه‌ای را به عهده داریم و آن هم تسهیل دسترسی محققان به منابع و متون و کمک به انجام پردازش‌های علمی و توسعه علوم اسلامی است و اینکه بتوانیم آثار و اندیشه‌های مفاخر جهان اسلام و جهان تشیع را در اختیار محققان قرار بدهیم. امروز دیگر شاید این توضیح نیاز نباشد که چنین اقداماتی، جز از مسیر عرضه دیجیتالی این منابع، انتشار مناسب خودش را پیدا نمی‌کند

الی‌الابد هست و هیچ‌وقت این اثر از آن مکان نمی‌رود. بعد، به آن همراه و مصاحب خودش می‌گوید: یادت هست وقتی داخل یک شهری رفتیم، شما گفتید که من اینجا حال خوبی ندارم. بعد زمانی که به حاشیه شهر آمدم، هر دوی ما حال خوشی پیدا کردیم؟ قطعاً آن نقطه، محل حضور یک انسان بزرگی بوده است. واقعیت، آن است که این مکان مقدس، متأثر از وجود آن انسان الهی است و ما که گاهی به این مکان پا می‌گذاریم، بیشتر تحت تأثیر قرار می‌گیریم.

چرایی تولید نرم‌افزار شخصیت‌محور امام خمینی(ره)
بنده در اینجا فقط به ذکر چند نکته اشاره کنم:

نکته اول اینکه مجموعه آثار حضرت امام، از مجموعه‌های شخصیت‌محور مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی است. ما سابقاً همه آثاری که تولید کردیم، بر محور موضوعات علمی بود؛ مثلاً بر محور تفسیر، حدیث، کلام و یا فقه. از یک جایی، به نظر آمد که باید بر محور بعضی از شخصیت‌ها هم آثاری تولید بشود؛ شاید از جمله اولین این برنامه‌ها، مجموعه آثار حضرت امام خمینی(ره) بود. این مجموعه‌ها، از قدمایی مثل شیخ مفید و

دکتر بهرامی:

وظیفه‌ای که ما در قبال تراث اسلامی داریم، حتماً به مراتب بیشتر آن را در قبال آثار و اندیشه‌های حضرت امام(ره) داریم. ما تشیع و اسلام ناب را از زبان حضرت امام و افراد پیرامون حضرت امام شناختیم؛ آنهایی که حضرت امام بر آنها صحه گذاشت؛ مثل: مقام معظم رهبری، شهید مطهری و دیگر بزرگانی که اندیشه دینی ما در عصر حاضر، بر اساس آثار و اندیشه‌های آنها شکل گرفته است

شیخ طوسی شروع شد تا به خواجه نصیر طوسی و سیدبن طاووس رسید و در عصر ما به شخصیت‌هایی چون: آیت‌الله خویی، آیت‌الله فاضل لنکرانی، آیت‌الله مکارم شیرازی و دیگر بزرگان انجامید.

وقتی این آثار تولید شد، بعضی‌ها اعتراض کردند و اشکال گرفتند که وقتی آن آثار موضوعی هست، چه نیازی به اینهاست؛ مثلاً در خصوص آثار حضرت امام، کتاب‌های تفسیرش در نرم‌افزار تفسیر، و کتاب‌های فقهی‌اش در نرم‌افزار جامع فقه و... هست. دیگر این مجموعه‌ها چه فایده‌ای دارد؟

واقعیت مطلب این بود که آثار و برکات بسیاری بر تولید این مجموعه‌ها مترتب بود؛ به‌خصوص در مورد شخصیت‌هایی که جامع‌الاطراف و ذوالفنون بودند و آثارشان در یک یا دو نرم‌افزار جمع نمی‌شدند. شخصیت‌هایی که ما برای تحقیق پیرامون آن شخصیت، نیازمند بودیم که همه این جهات و جوانب شخصیتی او را بررسی کنیم و اساساً نفس تکریم شخصیت و شناخت صحیح او، مبتنی بر این نوع نرم‌افزارهای جامع بود. این شاخص‌ها، در حضرت امام به شکل اتم و اکمل بود. حضرت امام شخصیت جامع‌الاطرافی بودند. از قضا در همه این علوم نیز ابداعاتی دارند. شناخت امام، نیازمند این بود که همه آثار ایشان در کنار هم باشد. چنان‌که دیدیم، تقریباً همه کتاب‌هایی که در حوزه فرق نوشته شده، به نحوی منتقد شیوه امام بودند و همه اینها از یک چیزی رنج می‌برند و آن، این است که اصلاً امام را نشناختند و کلاً امام را فقط بر مبنای کتاب «کشف الأسرار» معرفی می‌کردند و هر حرفی که از امام نقل می‌کنند و حتی از فرقه‌ای به نام «خمینیسم» هم نام بردند و نیز کتاب‌های متعددی که در مصر و عربستان منتشر شد، همه اینها مبتنی بر این بود که به تمام آثار ایشان دسترسی نداشتند و یا نمی‌خواستند در دسترس قرار بگیرد؛ اما اگر این نوع نرم‌افزارهای شخصیت‌محور در دسترس قرار بگیرند، دوستان حضرت امام، طبیعتاً به راحتی می‌توانند آرا و نظرات امام را آنچنان که هست، ارائه بدهند و دشمنان هم به آسانی نمی‌توانند اندیشه‌های ایشان را تحریف کنند و یا نمی‌توانند امام را بر مبنای یک کتابی که مثلاً در جوانی خود، آن هم ناظر به یک کتاب دیگر نوشته شده، تحلیل کنند. این موضوع، یکی از ویژگی‌های این نرم‌افزار است و در واقع، جامعیت امام و جنبه‌هایی که بعضاً دیده نمی‌شود، به راحتی در این مجموعه، قابل تشخیص و استفاده است.

بنده به خاطر دارم وقتی در ترکیه بودیم و با دوستانی که به انقلاب نظر مثبت داشتند، صحبت می‌کردیم، شناختی که از امام داشتند، تنها به عنوان یک شخصیت مصلح دینی و شرعی بود.

ماست. همچنان که در روایات ما توصیه شده که اگر روایتی دست شما رسید و می‌خواهید ببینید صحیح هست یا نیست، آن را به قرآن عرضه کنید و اگر با قرآن تطابق نداشت، آن حدیث را به دیوار بزنید و کنار بگذارید. خب، ملاک و معیار انقلاب اسلامی ما هم حضرت امام هست و هر حرکتی، هر حرفی، هر سیاستی و هر گفته‌ای باید بر آن مبنا باشد. بزرگان انقلاب هم اینها را گفته‌اند؛ چنان که مقام معظم رهبری فرموده: راه ما، راه امام است و این انقلاب، در هیچ جای جهان، بی نام خمینی شناخته شده نیست. بنابراین، معیار و ملاک انقلاب

تعبیر آنها این بود که می‌گفتند ما تصورمان از امام، کسی هست که مثل ابن تیمیه به عنوان یک مصلح دینی آمده تا یکسری انحرافات دینی و شرعی را اصلاح کند. بنابراین، وقتی بنده از شرح فصوص حضرت امام، مصباح الهدایه امام و یا از جنبه‌های اخلاقی و دغدغه‌های معنوی ایشان برای آنها عرض کردم، واقعا این مطلب را باور نمی‌کردند؛ یعنی اصلا جمع این دو قضیه، برای آنها نوعی تضاد را در ذهن آنها خلق کرده بود. خب، این ویژگی برجسته‌ای هست که در آثار امام وجود دارد.

از اینها بالاتر اینکه حضرت امام، مبنا و معیار انقلاب اسلامی

دکتر بهرامی:

این نرم‌افزار شامل یک مجموعه جامع برای معرفی اندیشه دینی، تفکر اسلامی و گزارش اقدامات عملی حضرت امام و بیانات ایشان است. در واقع، آنچه در توان ما بود و در همکاری با مؤسسه تنظیم و نشر می‌توانستیم گردآوری کنیم، در رشته‌های مختلف: فقه، اصول، فلسفه، عرفان، کلام، تفسیر، اخلاق و سیاست، همه اینها در قالب یک نرم‌افزار عرضه شد

اسلامی، حضرت امام است و صورت علمی امام نیز در آثار علمی حضرت امام مندرج است و اگر بخواهیم جنبه‌های علمی را ببینیم و یا بفهمیم آنچه در اخلاق اتفاق می‌افتد، با آنچه امام فرموده، مطابق هست یا خیر، باید به این آثار و آنچه از امام رسیده، مراجعه کنیم و بفهمیم که چقدر صحیح است و در واقع، این انقلاب، مسیر درستی را می‌پیماید یا نه.

مهم‌ترین قابلیت‌های نرم‌افزار

در این برنامه، همان‌طور که حاج آقای بهرامی فرمود، تقریباً سعی شده که همه آثار حضرت امام یا آثار پیرامون و مرتبط با ایشان تجمیع شود. طبیعتاً این، آخرین مرحله نیست؛ بلکه شروع، ترجمه‌ها و کارهایی نیز در باره آثار امام در حال تولید است و در عمل، این نرم‌افزار باید هرچند سال یک بار، به‌روزرسانی شود.

در این نرم‌افزار، همه متون برچسب‌گذاری شده‌اند؛ بدین معنا که آن متنی که خاص حضرت امام است، از آن مقدمه‌ای که مؤسسه نوشته و تحقیقات و تعلیقاتی که ذیل آثار اضافه شده، کاملاً از همدیگر تمییز داده شده است. نتیجه‌اش این می‌شود که کاربر هنگام جست‌وجو می‌تواند تعیین کند که فقط در نوشته‌های امام خمینی کاوش نماید و مثلاً در پاورقی‌ها جست‌وجوی انجام نشود و یا مثلاً در آیاتی که حضرت امام استفاده کرده، جست‌وجو کند و یا در اشعاری که در لابه‌لای آثار حضرت امام است، جست‌وجو نماید. این برچسب‌گذاری‌ها، چنین امکان‌هایی را به ما می‌دهد تا حوزه تحقیق خویش را به‌دلخواه محدود کنیم.

در این برنامه، محقق می‌تواند یک کتابخانه و قفسه جدیدی برای خودش تهیه کند و جلدی از کتاب مورد نظرش را در این قفسه قرار بدهد و یا یکی از رساله‌هایی را که در این مجموعه پنجاه جلدی آمده، در قفسه قرار بدهد و یا حتی جزء یا بخشی از یک کتاب را مورد تحقیق قرار دهد.

جست‌وجویی که در این نرم‌افزار استفاده شده، جست‌وجوی نسبتاً هوشمند است. موتورهای جست‌وجوی قبلی ما، کاملاً لفظ‌محور بود؛ مثلاً اینکه «ال» اول کلمه را بگذارد یا نگذارد، در نتایج تأثیر داشت؛ اما الآن اگر «ال» را هم نگذارد، نتیجه را می‌آورد. کار در اینجا کمی گسترده‌تر است؛ مثلاً می‌تواند ترکیب‌های مختلفی از کلمات مشتق‌شده از یک ریشه یا واژگان هم‌ریشه را جست‌وجو کند.

این نرم‌افزار، در سامانه «ابر نور» هم قرار گرفته که افراد می‌توانند برنامه را از طریق اینترنت نیز اجرا و استفاده کنند. اکنون طیفی از شخصیت‌های دانشگاهی به این شکل از نرم‌افزارهای نور استفاده می‌نمایند. کتاب‌های این نرم‌افزار، در پایگاه کتابخانه دیجیتال نور هم آمده است. حدود نصف کاربران این پایگاه، داخل ایران هستند و نصف دیگر که حدود ۳۰۰ هزار نفر در روز هستند، از خارج از ایران، به این پایگاه مراجعه می‌کنند. شاید برای شما جالب باشد که اولین کشور بعد از ایران، مصر است و بعد الجزایر، تونس و مراکش، بیشترین مراجعه را به این پایگاه دارند. کشور عراق نیز که از حیث فرهنگی نزدیک به ماست، در ردیف دهم یا دوازدهم قرار دارد.

دکتر راشدی‌نیا:

در این نرم‌افزار، همه متون برچسب‌گذاری شده‌اند؛ بدین معنا که آن متنی که خاص حضرت امام است، از آن مقدمه‌ای که مؤسسه نوشته و تحقیقات و تعلیقاتی که ذیل آثار اضافه شده، کاملاً از همدیگر تمییز داده شده است. نتیجه‌اش این می‌شود که کاربر هنگام جست‌وجو می‌تواند تعیین کند که فقط در نوشته‌های امام خمینی کاوش نماید و مثلاً در پاورقی‌ها جست‌وجوی انجام نشود و یا مثلاً در آیاتی که حضرت امام استفاده کرده، جست‌وجو کند و یا در اشعاری که در لابه‌لای آثار حضرت امام است، جست‌وجو نماید. این برچسب‌گذاری‌ها، چنین امکان‌هایی را به ما می‌دهد تا حوزه تحقیق خویش را به‌دلخواه محدود کنیم.

بنابراین، جای دارد از دوستانمان در مرکز نور، به خصوص برادر بزرگوارمان، رییس محترم این مرکز، آقای دکتر بهرامی و از معاون پژوهشی این مرکز که گزارش خوبی هم ارائه کردند و همین طور از دوستانمان در مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام، آقایان کمساری و ملانوری تشکر کنم.

در مواجهه با فضای مجازی، خیلی‌ها همان مواجهه‌ای را به خرج می‌دهند که مقدسین انجام می‌دهند؛ اوایلی که بلندگو آمده بود، در میان مقدسین این اتفاق افتاده بود که آن را به عنوان «بوق شیطان» تحریم کرده بودند. رادیو، ماهواره و امثال آن، واقعیت‌هایی هستند - خوب یا بد - که ما امکان نفی آنها را نداریم. وقتی یک واقعیتی خودش را تحمیل می‌کند، ما باید آن واقعیت را مدیریت کنیم؛ به تعبیری، می‌گفتند که بعضی دنبال تغییر جهان هستند و برخی دنبال تفسیر جهان‌اند؛ اما شما به دنبال استفاده از جهان باشید. فضای مجازی، واقعیت دنیای ماست و خوب باشد یا بد، وجود دارد و با آن مواجه هستیم و ستیز با این واقعیت، سر به صخره کوفتن است.

من معتقدم مرکز نور که از سال‌های آخر دهه شصت آمد، یکی از جاهایی بود که اینترنت را آرام آرام در قم توسعه داد و این، بسیار

حجت‌الاسلام والمسلمین سید حسن خمینی

بعد از اجرای مراسم رونمایی از نسخه سوم نرم‌افزار مجموعه آثار امام خمینی(ره)، تولیت محترم مؤسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام، جناب حجت‌الاسلام والمسلمین سید حسن خمینی، به بیان سخن پرداختند که در ذیل از نظر شما می‌گذرد:

مرکز نور و استفاده از فضای مجازی

امروز، روز مبارکی است و در آستانه میلاد باسعادت حضرت علی‌بن‌موسی‌الرضا(ع) و همچنین در آستانه سالگرد ارتحال حضرت امام(ره)، کار خوب و ارزشمند دوستان ما در مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی و دوستان ما در مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، به ثمر نهشته و نسخه سوم مجموعه آثار حضرت امام خمینی آماده شده است. بسیار جای دارد که به نوبه خودم از دوستانمان در مرکز نور تشکر کنم.

من قریب سی سالی است که با کارهای این دوستان در مرکز نور آشنا هستم و واقعاً همان طور که آقای دکتر بهرامی هم اشاره کردند، تقریباً کسی نیست که بخواهد تحقیقی و مطالعه‌ای بکند و از محصولات نور بی‌نیاز باشد و یا از آن بهره‌مند نشود.

نقد بازار جهان بنگر و آزار جهان

گر شما را نه بس این سود و زیان، ما را بس

فضای مجازی، هم سود دارد و هم زیان دارد. آزار دارد؛ ولی نقد هم دارد. یک فضایی هست که از طرف آن به شما حمله می‌شود که شده است و سبک زندگی‌ها را عوض کرده و نظام‌های فرهنگی را به هم ریخته است و هم قابل استفاده است. البته فقط ما با این فضا مواجه نیستیم؛ کل دنیا با این فضا مواجه هست. حالا ما از نگاه فرهنگ دینی خودمان به قضیه نگاه می‌کنیم؛ ولی همه دنیا، فرهنگ‌های سنتی خودشان را دچار نوعی آشفتگی می‌بینند. همه چیز گرفتار دوغ و دوشاب این فضا شده است. با این همه، فضای مجازی فایده هم دارد. بستری است که باید از آن استفاده کرد و بهره برد. فضایی است که همان‌طور که می‌شود از آن آسیب دید، می‌شود از آن بهره بُرد و منفعت رساند.

روزی که مجموعه نور پایه‌گذاری شد، خیلی ساده بود و اتفاقات ساده‌ای در آن رقم می‌خورد و شاید آن زمان می‌گفتیم فلان کار را انجام ندهیم خوب نیست، اما الان خوب و بد چندان در این عرصه معنا ندارد و خودمان را نباید گرفتار بحث‌های بیپوده در این فضا کنیم؛ بلکه باید از آن استفاده مطلوب کنیم. باید دید راه‌های جدید مقابله با آن چیست که فرهنگ و سنت خودمان را حفظ کنیم و از حریم خانواده نیز صیانت نماییم. مثل روزی که ماهواره آمد، فکر

حجت الاسلام سید حسن خمینی:
در مواجهه با فضای مجازی، خیلی‌ها همان مواجهه‌ای را به خرج می‌دهند که مقدّسین انجام می‌دهند؛ اوایلی که بلندگو آمده بود، در میان مقدّسین این اتفاق افتاده بود که آن را به عنوان «بوق شیطان» تحریم کرده بودند. رادیو، ماهواره و امثال آن، واقعیت‌هایی هستند - خوب یا بد - که ما امکان نفی آنها را نداریم. وقتی یک واقعیتی خودش را تحمیل می‌کند، ما باید آن واقعیت را مدیریت کنیم

ارزشمند بود و یک ارزش مضاعف کار مجموعه نور، شاید این بود که خیلی زود فهمید که از این بستر باید استفاده کرد.

حجت الاسلام سید حسن خمینی:

روزی که مجموعه نور پایه‌گذاری شد، خیلی ساده بود و اتفاقات ساده‌ای در آن رقم می‌خورد و شاید آن زمان می‌گفتیم فلان کار را انجام ندهیم خوب نیست، اما الآن خوب و بد چندان در این عرصه معنا ندارد و خودمان را نباید گرفتار بحث‌های بیهوده در این فضا کنیم؛ بلکه باید از آن استفاده مطلوب کنیم. باید دید راه‌های جدید مقابله با آن چیست که فرهنگ و سنت خودمان را حفظ کنیم و از حریم خانواده نیز صیانت نماییم

امام است. جناب حاج آقای راشدی‌نیا، تعبیر بسیار قشنگی داشت و من از آن استفاده می‌کنم. تعبیر خیلی لطیفی هست و من تا به حال نشنیده بودم و باید بعدها از آن استفاده کرد؛ اینکه امام در بستر انقلاب، حکم قرآن را دارد در بستر دین. همه چیز را باید با او قیاس کرد. همان‌طور که می‌فرمودند: «ما خالف کتاب الله فهو زخرف» یا «فاضربوه علی الجدار» یا «لم نقله». خب اینجا هم همین‌طور است. هر چیزی که با متن مقدس انقلاب و با آن بنیان مرصوص انقلاب در تضاد باشد، باید کنار برود؛ اصل، اوست. این را هم ما نمی‌گوییم؛ این، عین بحثی هست که رهبر معظم انقلاب هم دارند. همه گفته‌اند که پایه‌گذار این مسیر، اوست. به همین جهت، تمام حمله‌ها نیز به سوی امام هست؛ چون این را خوب می‌دانند که اگر این بنیان و ریشه را بزنند، بقیه شاخه‌ها در درخت بی‌ریشه، خشک خواهد شد. بنابراین، در این مسیر باید همه همت کنند و دوستان ما هم در مؤسسه باید در خدمت باشند و اطلاعات و تجارشان را در اختیار بگذارند؛ ولی همه باید با هم کار کنند. این فعالیت دوستان در مرکز نور که کارهای مشترک را انجام می‌دهند و از توانمندی‌های بقیه هم استفاده می‌کنند، کار بسیار ارزشمند و خوبی است. در هر صورت، از دوستان خیلی ممنونم؛ به‌خصوص بابت این خدمتی که کرده‌اند. ان‌شاءالله در سایر حوزه‌ها هم این کار صورت بگیرد و روزهای خوبی داشته باشیم. والسلام علیکم ورحمت الله. ■

کردیم با بستن آن، می‌شود جلوی را گرفت؛ اما نشد. بنابراین، متدینین و انقلابیون باید آینده‌پژوهی داشته باشند و بگویند ده سال بعد کجا هستیم و از همین الآن همت کنند و زمینه‌ها را بررسی نمایند. با نفی کردن و تقابل با فناوری روز، ما همواره پشت سر تمدن می‌دویم و همیشه هم عقب هستیم. بپذیریم که واقعیتی به اسم فضای مجازی وجود دارد؛ اما باید از آن استفاده خودمان را ببریم.

مجموعه مرکز نور، یکی از آثار کوچک این بحث است. بنده از نرم‌افزارهای نور، به‌خصوص: قاموس، تفسیر، اصول، فقه و جامع‌الأحادیث زیاد استفاده می‌نمایم و تقریباً هر روز ساعت‌ها با همین نرم‌افزارها کار می‌کنم و با آنها در حد خودم به عنوان یک کاربر ساده آشنایی دارم.

امام (ره)، هویت جمهوری اسلامی است

نکته دیگر، همت خوب دوستان در مؤسسه تنظیم و نشر آثار در استفاده از همه ظرفیت‌های جمهوری اسلامی است. حضرت امام، فقط متعلق به مؤسسه نیست. در واقع، وضعیت امام با سایر بزرگان، بسیار فرق دارد. همه هویت جمهوری اسلامی، امام است و همه باید در این راستا کار کنند. اگر مؤسسه فکر کند که منحصر او باید کار بکند یا دیگران فکر کنند که این وظیفه در انحصار مؤسسه است، راه به هیچ جایی نمی‌بریم. اینجا باید گله کرد از بسیاری از نهادهای فرهنگی کشور که نسبت به بحث امام یا بی‌توجه هستند و یا کم‌توجه. اینجا بحث شخص و فرد خاصی نیست؛ بلکه بحث این است که همه هویت جمهوری اسلامی،